

Prvý editoriál si napísal pred desiatimi rokmi. Keby to bolo dnes, písal by si ho inak?

Trochu prekvapený konštatujem, že nie. Zjednodušene povedané, stále platí, že noviny, médiá, novinári tu stále nie sú stav, ktorý budí rešpekt a je mienkotvorný. Skôr vyvolávame dojem manipulácie, povrchnosti a bulvárnosti. Aj po desiatich rokoch si myslím, že médiá sú na Slovensku nedospelé.
.....

Pritom na dospievanie bolo času dosť. Iné to bolo pred osemdesiatym deviatym. Vtedy, ako v tom editoriáli hovoríš, boli novinári celkom iná, „sluhovská“ sorta ľudí, takže po Novembri neboli médiá pripravené na slobodné písanie.

V socialistickom režime sa v zásade nedalo byť dobrým novinárom. Mohol si niekde niečo pretlačiť, ale nemohol si byť slobodný. To by si v prvej vete musel povedať, že celý režim je skazený, a tým by si okamžite skončil. Po roku osemdesiatdeväť boli médiá zrazu slobodné, lenže stále boli v rukách bývalých komunistov. Vtedy vyvstala potreba niečoho nového. V Česku to mali, tam bolo aj predtým veľa kvalitných samizdatov, takže keď padol režim, boli pripravené desiatky novinárov, aby založili Lidové noviny, Respekt a podobne. Na Slovensku bol Ivan Hoffman, folkový pesničkár, ktorý písal do Slobodnej Európy, zopár disidentov, dva či tri kresťanské samizdaty, a čo ešte?
.....

Ako si sa k písaniu dostal ty?

Po osemdesiatom deviatom som pracoval na Elektrotechnickom ústave Slovenskej akadémie vied, kde sme dva roky deň čo deň riešili revolúciu, či sa rozpadne Československo, čo povedal Havel... A vo mne narastal rozpor. Prečo máme

v porovnaní s Čechmi spiatočnicke médiá, prečo sa v našich médiách v zásade pozerá na November ako na niečo zlé, kým v Česku ako na elementárnu podmienku slobody? Vtedy prišiel za mnou Ivan Hoffman a povedal: „Ty si mi raz spomínal, že nechceš byť vedec, že by si radšej niečo písal. Tak začni!“ Tak som začal.

.....

Zo dňa na deň?

Takmer doslova. V prvých mesiacoch a rokoch zohral úlohu môjho mentora Ivan. Boli sme spolu v slovenskej redakcii Lidových novín, sami dvaja, a v slovenskej redakcii Slobodnej Európy takisto. Ivan sa stal mojím meradlom. Keď napísal do Lidových novín, hovoril som si: „Tak takto nejako by som mal písať, aby sa to dostalo ako úvodník do najlepších novín.“ Alebo keď písal do Slobodnej Európy nejaký komentár a Lída Rakušanová alebo Agneša Kalinová ho nenapodobiteľne uviedli: „Z Bratislavy telefonuje Ivan Hoffman“, hovoril som si: „Fú, tak takto keby som to vedel, toto sa musím naučiť.“ Čiže áno, bol to skok, ale mal som obrovskú výhodu, učil som sa za pochodu od veľkých novinárov. Tie vzory boli predomnou o desať konských dlžok. Keď som začal písať do Lidových novín, musel som sa porovnávať s Jiřím Rumlom, Jiřím Hanákom, Pavlom Tigrídom, Václavom Havlom a podobnými ľuďmi. To ma strašne hnalo dopredu aj v tom, aby som pochopil, čo je dobrý článok. V našich médiách sa skôr zaplňala plocha upotenými komentármi, ale ja som už vedel, že článok môže byť krásne dielo.

.....

Je na Slovensku komentár ešte stále skôr typografický prvok než dobre sformulovaný názor?

Kde-tu sa už artikuluje, ale áno, nájst' v slovenských médiách dobre a aj esteticky vystavaný názor je sviatok. Tu ešte nie je ani len objednávka, aby to bolo pekne napísané, aby to bol zážitok čítať. Keď som čítal v Lidovkách ľudí, ktorých som menoval, hltal som nielen, čo povedia, ale aj ako to povedia. Spomínam si na Havlove komentáre. Vždy som napríklad čakal, aký novotvar použije. To bola jeho špecialita. Vymyslené slovíčko. Vždy krásne a vždy vyjadrovalo niečo dôležité. To sú nuansy, ale práve cez ne som sa učil vnímať váhu novinárskeho textu. Ako bude sformulovaná pointa, či bude na konci maličký odsek alebo nebude. Také drobnosti, lenže to je presne to, v čom je rozdiel medzi dobrým a zlým obrazom. Nejaký detail, niečo navyše, nielen hrubá stavba. Toto dodnes v našich médiách nie je. Nie je ani čitateľská objednávka. Nezaregistroval som nikdy podobnú diskusiu. Ľudia sa nanajvýš hádajú, či je napísaný článok pravdivý alebo nie. Ale že by sa riešil štýl písania, estetika, to absolútne nie. Lenže ja som bol od začiatku v okruhu celkom iných ľudí, vrátane umelcov, ako bol básnik Ivan Diviš, spevák Karel Kryl alebo spisovateľ Arnošt Lustig. To bolo prostredie, kde nestačilo sformulovať niečo nové, muselo to byť aj zaujímavo napísané. Toto u nás nevidím.
.....

Hovoril si, že Ivan Hoffman prišiel za tebou, lebo vedel, že by si chcel písať. Odkiaľ to vedel?

Pamätám si na rozhovor, ktorý asi rozhodol. Niekedy v roku 1986 mal Ivan poloilegálny koncert v Michalovciach, išli sme tam spolu jeho autom. Vtedy som mu povedal, že chodím na elektrotechnickú fakultu, ale že by som v skutočnosti chcel robiť niečo úplne iné a že je hrozné, že v komunizme nebudem môcť. A Ivan sa k tomu rozhovoru v roku 1991 nečakane vrátil.